

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av läs- och skrivunder-
visningen inom ämnena svenska/svenska som
andraspråk i årskurserna 4-6 vid Smygeskolan i
Trelleborgs kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om skolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför under 2015 en kvalitetsgranskning av läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk i årskurserna 4-6. Granskningen av undervisningen vid Smygeskolan i Trelleborgs kommun ingår i detta projekt.

Smygeskolan besöktes under 1 till 3 september 2015. Ansvariga inspektörer har Mirzet Tursunovic och Johan Dahl varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk genomförs i 35 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet, redovisas de samlade resultaten.

Bakgrundsuppgifter om Smygeskolan

Smygeskolan är en kommunal skola för elever i förskoleklass samt grundskolans årskurser 1-6. Undervisningen i årskurserna 4-6 är enparallellig. I årskurs 4-6 undervisar fem behöriga lärare i svenska. Undervisningen sker i halvklass i årskurserna 4 och 5. Vid tidpunkten för granskningen läser inga elever i årskurs 4-6 ämnet svenska som andraspråk (SVA). Två lärare på skolan har behörighet att undervisa i SVA var av en arbetar i årskurserna 4-6. Varken på skolan eller i kommunen finns någon som är ansvarig specifikt för svenska/läs- och skrivundervisningen.

Vid nationella provet i svenska för årskurs 3¹ läsåret 2013/14 nådde nästan samtliga elever på skolan kravnivåerna i de delprov som berör läsning och drygt 80 procent i de delprov som berör skrivning. Enligt skolans dokumentation är resultatet för läsåret 2014/15 snarlikt.

¹ Fyra delprov berör läsning och tre berör skrivning

Vid nationella ämnesprovet i svenska, för årskurs 6² läsåret 2013/2014, låg de genomsnittliga provbetygspoängen för momenten läsförståelse och skriftlig förmåga under både kommunen och riket. Provbetygspoängen i läsförståelse var högre än i skrivning. Inga elever läste ämnet svenska som andraspråk.

Av Skolverkets betygsstatistik för årskurs 6 framkommer att genomsnittligt slutbetygspoäng i ämnet svenska (10,9), VT 2014, var lägre på Smygeskolan än för både kommunen (13,1) och riket (13,5). Enligt skolans dokumentation fick samtliga elever minst betyget E i ämnet svenska vårterminen 2015. Det genomsnittliga slutbetyget i svenska var 13,2 poäng. Flickor hade i genomsnitt ett betydligt högre meritpoäng än pojkar, 15,3 respektive 11,1. Inga elever läste ämnet svenska som andraspråk.

Lärarna i svenska samt övriga lärare på skolan har under läsåret 2014/15 fått fortbildning i "språkutvecklande arbetssätt" under fem studiedagar. Fortbildning i läsförståelse genomfördes på skolan för några år sedan då man också implementerade läs- och skrivstrategierna från "En läsande klass"³.

Resultat

1. Görs syfte och mål med valt textinnehåll och arbetssätt tydligt för eleverna?

Här undersöks om läraren tar reda på elevernas behov, intresse, bakgrund och erfarenheter. Vidare om läraren motiverar eleverna, så att de förstår varför de ska arbeta med den aktuella texten eller skrivövningen. Här granskas också om läraren tydliggör för eleverna vad de ska lära sig och hur de ska arbeta för att nå målen.

Enligt skollagen ska hänsyn tas till elevers olika behov i utbildningen. ⁴Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁵ Enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 11) ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.⁶

Skolverket betonar att lärandet stimuleras och underlättas av att innehållet i texterna engagerar och kopplar till elevernas erfarenheter.⁷

² Ett delprov berör läsförmåga och ett berör skriftlig förmåga

³ www.enlasandeklass.se

⁴ 1 kap. 4 § andra stycket skollagen

⁵ 3 kap. 3 § skollagen

⁶ Lgr 11, avsnitt 2.2

⁷ Skolverket (2010). *Texters, textuppgifters och undervisningens betydelse för elevers läsförståelse. Fördjupad analys av PIRLS 2006*. Skolverkets aktuella analyser. Stockholm: Fritzes. Skolverket (2012). *PIRLS 2011. Rapport 381*.

Forskning visar att om läraren formulerar tydliga mål på kort och lång sikt som eleverna förstår och accepterar så ökar elevernas lärande.⁸

Vid de lektioner⁹ som Skolinspektionen observerat synliggör lärarna lektionens innehåll för eleverna på ett tydligt sätt. Lärarna visar genom lektionsplaneringar, ofta angivna på whiteboarden, vad syfte och mål med lektionen är, vad som ska hända och vad som förväntas av eleverna. Skolinspektionen har tagit del av exempel på lektionsplaneringar i läs- och skrivundervisningen. Observationer av undervisningen visar också att lärarna ofta refererar till allmänna förmågor som eleverna ska utveckla, exempelvis begreppsförståelse, kommunikation, information och analys.

I intervjuer med elever framkommer att de känner till att det finns kunskapskrav för ämnet svenska och att dessa finns i läroplanen – "lärarnas bibel" som en elev uttrycker det. Eleverna anger att lärarna beskriver för dem vad de behöver göra och att de kan förklara varför de (eleverna) ska göra olika saker om de blir tillfrågade. I intervju med lärarna framkommer att det är viktigt att göra eleverna medvetna om målen och att det är målen som styr undervisningen.

Vid observationer av lektioner och vid intervjuer med lärare och elever framkommer att lärarna använder olika pedagogiska verktyg för att tydliggöra lektionens innehåll, exempelvis projektor, smartboard, bilder, böcker, punktlista, pedagogiska modeller och tankekartor. Lärarna berättar att man på skolan arbetar mycket med cirkelmodellen¹⁰ som ett stöd för hur eleverna ska lära sig hur man bygger upp texter. Rektor påpekar att detta är bra men att de samtidigt måste arbeta fram fler modeller att arbeta med på skolan. En lektionsplanering kan till exempel bestå av flera olika moment, exempelvis högläsning från läraren, enskild läsning, svara på innehållsfrågor (enskilt, grupp och i helklass), textsamtal, skriva en egen text och kamratrespons. Undervisningen är oftast varierad och eleverna ges ofta möjlighet till att arbeta såväl i helklass som i mindre grupper, par och enskilt.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att lärarna ibland tar hänsyn till elevernas intresse när de planerar undervisningen, exempelvis genom att välja saker att arbeta med som väcker elevernas intressen. Eleverna ger också exempel på när läraren tar hänsyn till vad de är intresserade av. Det kan gälla att få välja något att läsa och skriva om inom elevens eget intresseområde eller att eleverna ibland får välja vad de ska arbeta med inom ett bestämt temaområde som läraren valt. Observationer av undervisningen visar att eleverna får välja vad de ska arbeta med inom ramen för ett tema: exempelvis olika alternativ till

⁸ Håkansson, J. & Sundberg D. (2012) *Utmärkt undervisning – Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Stockholm

⁹ Vid granskningstillfället besöktes totalt fem lektioner.

¹⁰ Pedagogisk modell inom genrepdagogen som i grunden bygger på fyra faser för språk- och kunskapsinläring.

en insändare eleverna ska skriva ("idrott på schemat", "mobiltelefoner i skolan" eller "läxor") eller vilket havsdjur som eleverna individuellt vill skriva om som faktatext.

Observationer av undervisningen visar att lärarna på olika sätt arbetar för att skapa motivation inför olika skriv- och läsovningar genom att exempelvis läsa högt ur en bok för eleverna, dramatisera ett innehåll, modellera texter som eleverna senare ska producera själva, använda sig av cirkelmodellen, ställa frågor på texter muntligt och skriftligt. Lärarna framhåller i intervju att det kan vara en utmaning att skapa motivation hos eleverna inför arbetsuppgifter och övningar i ämnet svenska, exempelvis att se till att alla elever läser böcker som skapar mersmak och intresse. En lärare säger i intervju att det är viktigt att "vi" först läser lite i böckerna innan så att "vi" själva kan få en bild av om en bok kommer att passa en viss elev. Motivation skapas också genom att "vi" varierar undervisningen, säger en lärare. "Det är viktigt att inte köra samma koncept hela tiden". Det gör man exempelvis genom att eleverna ibland får jobba i olika konstellationer.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att syfte och mål med valt textinnehåll och arbetssätt i hög grad görs tydligt för eleverna. Lärarna både tydliggör för eleverna vad de ska lära sig och hur de ska arbeta för att nå målen. Lärarna arbetar också aktivt med att skapa motivation inför olika uppgifter och övningar.

2. Får eleverna lära sig läs- och skrivstrategier för att utveckla sin läs- och skrivförmåga?

2.1 Får eleverna lära sig lässtrategier för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna?

Här undersöks om eleverna får lära sig att läsa och förstå olika typer av texter, använda olika angreppssätt utifrån vilket syfte de läser en text, reflektera över texter, urskilja budskap i texter samt sätta texter i relation till tidigare erfarenheter och kunskaper.

Här granskas också om läraren ser till att eleverna strukturerat får samtala om egna och andras texter med ett aktivt lärarstöd utan fokus på rätt eller fel svar. Vidare om läraren medvetet arbetar med att ge eleverna verktyg som hjälper dem att förstå det de läser.

Enligt skollagen syftar utbildningen till att främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹¹

Enligt kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk ska eleverna genom undervisningen

¹¹ 1 kap. 4 § tredje stycket skollagen

ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

"Forskning visar att det är betydelsefullt att eleverna får stöd genom samtal om texternas innehåll för att kunna utveckla läs- och skrivstrategier ..."¹²

Olika texter

I intervjuer med lärare och elever och i enkätresultaten framkommer att eleverna får läsa såväl skönlitterära som faktatexter. Eleverna kan berätta om flera olika typer av texter de lärt sig, exempelvis fakta, berättande, förklarande, insändare, skönlitteratur, dikter och sagor och ger exempel på vad som kännetecknar några olika texter. Mest är det skönlitteratur som eleverna läser i ämnet svenska – säger både lärare och elever. Elever uppger att de mest använder webben för att hämta fakta men inte så mycket för att lära sig om samtida texter på sociala medier är uppbyggda eller dess språkliga drag. I intervju med lärare framkommer att undervisningen om webben, i ämnet svenska, mer handlar om källkritik och frågan om "copyright".

I intervjuer med lärare och rektor samt i rektors verksamhetsredogörelse till Skolinspektionen framkommer att man på skolan har arbetat med "språkutvecklande arbetssätt" - med alla lärare på skolan. Det betyder att lärarna förväntas utifrån de texter man har i sina respektive ämnen fundera på hur eleverna kan arbeta med olika texter utifrån ett språkutvecklande perspektiv. Bland annat handlar det om att arbeta med begreppsförståelse och med "cirkelmodellen" för att hjälpa eleverna att strukturera texter och utveckla sitt skrivande.

Lässtrategier

I ämnet svenska har man på skolan arbetat med "En läsande klass" sedan flera år och eleverna är bekanta med rollfigurerna som används i detta koncept för läs- och skrivutveckling. Eleverna återkommer ofta i intervjuer till hur de på olika sätt får använda olika strategier (läxfixarna) för att exempelvis fundera på vad som ska hända, budskapet, vad som står på, mellan och bortom raderna. Detta bekräftas i intervjuer med lärare - men också att eleverna har svårast med att läsa "mellan raderna".

I intervju med eleverna framkommer att man kan läsa på olika sätt beroende på vad syftet med läsningen är. Eleverna har svårt med att hitta ord och begrepp för olika sätt att läsa men kan oftast beskriva det som vanligtvis brukar refereras till som sökläsnig, översiktsläsning och djupläsning.

Resultatet från enkätundersökningen visar att lärarna ofta berättar om texten som ska läsas och förklarar svåra ord i texten. Observationer av undervisningen visar också att lärarna arbetar med ord och begrepp i samband med att texter

¹² Skolverket "Nya språket lyfter" kapitel "Vad säger forskning" sid 15

läses av läraren och/eller eleverna. Elever berättar även att läraren pratar om "detektiven", "spågumman", reportern", cowboyn" (läsfixarna) och ibland också om författaren innan eleverna läser en text.

Observationer av undervisningen visar att eleverna får lära sig att reflektera över vad de läser, hur man utvecklar en berättelse och hur känslor byggs upp i en berättelse. Exempelvis fick eleverna på en observerad lektion lära sig hur man bygger upp en berättelse utifrån inledning – problem – händelser – lösning och avslut. Efter att läraren läst en berättelse går läraren tillsammans med eleverna igenom olika faser, exempelvis spänningsfaser, i berättelsen med hjälp av ett interaktivt diagram på smartboarden. Eleverna får sedan med frågor som läraren tagit fram reflektera över hur berättelsen är uppbyggd, huvudpersoner, andra viktiga personer i berättelsen, innehållet i inledningen, problem i berättelsen och hur problem löses.

Resultaten från enkätundersökningen visar att eleverna när de läst en text får bearbeta texten genom att prata om texten i klassen, skriva svar på frågor om texten, skriva om texten men också prata om texten i mindre grupper eller två och två. Observationer av undervisningen visar att eleverna på flera olika sätt både muntligt och skriftligt, i helklass, par och enskilt får bearbeta texter som läraren eller eleverna läser. I intervjuer med elever framkommer att de bland annat får bearbeta det de läst genom att prata i grupper om texten, skriva recensioner men också rita bilder som symboliserar texter som de läst.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i hög grad får lära sig lässtrategier för att urskilja texters budskap, både de uttalade och de som står mellan och bortom raderna. Lärarna ger eleverna ett aktivt stöd genom textsamtal och olika verktyg som hjälper eleverna att förstå det de läser men även att reflektera över texters innehåll. Skolinspektionen vill dock framhålla vikten av att skolan även arbetar med webbtexter (till exempel bloggar, twitter, Facebook, sms, med mera) för att eleverna ska få kunskap om och kunna hantera samtida kommunikationssätt.

2.2 Får eleverna lära sig skrivstrategier för att skapa olika typer av texter med anpassning utifrån deras typiska uppbyggnad och språkliga drag?

Här undersöks om eleverna får lära sig vad som är typiskt för olika texter, att skriva olika typer av producerande texter och om de får lära sig hur man bygger upp en text beroende på syfte och sammanhang. Vidare granskas också om eleverna får lära sig att bearbeta de texter de skriver.

Här granskas också om läraren ser till att eleverna strukturerat får samtala om egna och andras texter med ett aktivt lärarstöd utan fokus på rätt eller fel svar. Vidare om läraren medvetet arbetar med att ge eleverna verktyg som hjälper dem att utveckla sitt

skrivande.

Enligt skollagen syftar utbildningen till att främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹³

Enligt kursplanerna ska eleverna genom undervisningen ges förutsättningar att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Forskning visar att elevernas skrivutveckling gynnas av att eleverna får skriva och kommunicera egna texter och av att de får undervisning om skrivande.¹⁴

Olika texter

Lärare och elever berättar i intervjuer att eleverna får lära sig att skriva olika typer av texter, både skönlitterära och sakprosa. Lärare och elever pratar bland annat om fakta, argumenterande, skönlitterära och återberättande texter, insändare och dikter. I intervjuer med elever framkommer att eleverna har kunskap om vad som kännetecknar olika texttyper och kan redogöra för några. Bland annat berättar eleverna om vad som kännetecknar faktatexter, insändare och dikter. Observationer av undervisningen visar vidare att eleverna får lära sig att skriva olika typer av egna texter (faktatexter och insändare). I intervju med lärare framkommer att valet av skrivövningar styrs av bland annat målen i läroplanen, elevernas behov, det som är aktuellt och tips från andra ämnen.

Skrivstrategier

Observationer av undervisningen visar att eleverna får lära sig olika sätt att bygga upp en text utifrån olika syften och sammanhang. Lärarna beskriver i intervju att de brukar läsa olika typer av texter för att sedan plocka upp strukturen hur man kan bygga upp olika texter inom olika "grenar". Till exempel får eleverna i en klass verktyg för hur man kan bygga upp en "beskrivande faktatext" utifrån exempelvis "tankekartor" som eleverna skapar efter det att de läst en text om det havsdjur som de själva ska skriva om. För att hjälpa eleverna att skapa struktur i texten används en modell där sex olika saker som ska finnas med i texten är angivna och förklarade (klassificering, utseende, hemvist, föda, beteende och livscykel). Lektionen innan har läraren tillsammans med eleverna konstruerat en modelltext om "krabban" för att skapa förförståelse hur en sådan text byggs upp för att senare ligga till grund för de egna texterna om exempelvis späckhuggare, vithaj, sjöhäst, osv. som eleverna själva valt att skriva om. I en annan klass får eleverna genom en dramatisering av två lärare kring argument för och emot läxor en inramning till hur man kan bygga upp argument till en insändare som de sedan själva ska skriva. Lärarna läser också upp en argumenterande text för eleverna om varför konstakning måste få mer istid än vad som är fallet idag och i jämförelse med ishockey och låter eleverna ar-

¹³ 1 kap. 4 § tredje stycket skollagen

¹⁴ Skolinspektionens kunskapsöversikt inför projektet, www.skolinspektionen.se

beta med sambandsord (därför att, eftersom, tack vare att, på grund av och för att) för att visa på verktyg som eleverna kan använda när de skriver egna argumenterande insändare. Skolinspektionen har också tagit del av lektionsplanering för skrivutveckling som fokuserar på gestaltande innehåll och känslor, exempelvis hur en plats ser ut, ljud, dofter, väder, årstid, hur man känner sig och vad som är positivt med en viss plats. Observation av undervisningen visar också att lärare och elever arbetar med att identifiera adjektiv och känslor i texten "Tjuvgömmen" som läraren läser högt ur och där eleverna i par får diskutera och samtala om texten.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna får bearbeta sina skrivna texter på olika sätt. En lärare berättar att eleverna ibland får diskutera texter för att sedan få "rätta" och utveckla sitt skrivande. Eleverna och lärare berättar att de arbetar med kamratrespons där eleverna bland annat använder sig av "two stars and a wish". I intervju med elever framkommer också att man kan kommentera språk och stavning. Lärarna berättar att de har olika "mallar" som eleverna använder som hjälp för att strukturera textsamtalen. Skolinspektionen har tagit del av en sådan mall. I alla klasserna arbetar man med "kamratrespons" berättar lärarna. Lärarna berättar också om att eleverna får reflektera över texter de läser där eleverna ibland uppmanas att beskriva de känslor och "inre bilder" de får av texter de läser.

Lärarna berättar att de ibland arbetar med strukturerade samtal kring elevernas texter i mindre grupper, men berättar också i intervju att det ibland kan vara svårt med tid för enskilda samtal kring elevernas texter. Istället får eleverna skriftliga kommentarer på sina texter så att de får respons från läraren. Eleverna berättar i intervju att de ibland får läsa upp texterna de skrivit och att de också, då och då, sätter upp dem på väggarna. Lärarna berättar att eleverna ibland bearbetar texterna de skrivit efter responsen från kamrater och/eller läraren. Vid andra tillfällen tar de med sig de nya insikterna till nästa text som de skriver.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i ganska hög grad får lära sig olika skrivstrategier för att skapa olika typer av texter med anpassning utifrån deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Lärarna ger också eleverna stöd genom textsamtal och verktyg som hjälper eleverna att bygga upp sina texter. Lärarna behöver dock i större utsträckning ge muntlig feedback på elevernas texter och ge eleverna möjlighet att oftare bearbeta texterna efter återkoppling från kamrater och lärare.

3. Utmanar och vidgar undervisningen elevernas intresse för läsning och skrivning?

Här undersöks om läraren följer upp hur varje elevs intresse för läsning och skrivning
--

utvecklas och tillsammans med eleverna utvärderar undervisningen. Vidare om lära-
ren utgår från detta för att säkerställa att läs- och skrivundervisningen inriktas mot en
tydlig progression i varje elevs lärande. Här undersöks också om eleverna (i intervjuer
och enkät) uppger att deras intresse för läsning och skrivning ökar.

*Enligt kursplanerna ska undervisningen i svenska och svenska som andraspråk stimulera ele-
vernans intresse för att skriva och läsa.*

*Skolverket visar i en rapport att de elever som tycker om att läsa har ett bättre läsprovresultat
än elever som inte tycker om att läsa.¹⁵*

I intervjuer med lärare, elever och rektor framkommer att man på skolan följer
upp elevernas kunskapsutveckling i läs- och skrivundervisningen på flera olika
sätt. På skolan genomförs bland annat flera olika "screentester", bland annat
DLS-¹⁶ tester för att följa upp enskilda elevers språkliga utveckling genom läs-
hastighet och läsförståelse, rättstavning och ordförståelsetester.

Av rektors verksamhetsredogörelse framgår att elevernas resultat följs upp vid
tre tillfällen per termin och utifrån dessa uppföljningar diskuteras undervis-
ningens innehåll och utformning för att utveckla undervisningen och höja kun-
skapsresultaten. Av skolans dokumenterade kvalitetsarbete framgår utveckl-
ingsområden (mätbara mål) som har bäring på läs- och skrivundervisningen.
Exempelvis "Språkutvecklande arbetssätt" som fokuserar på språket i alla äm-
nen och läsningens och läsförståelsens betydelse för kunskapsinhämtningen.
Skolverkets material "Nya språket lyfter" har implementerats på skolan.

I intervju med eleverna framkommer att de främst får reda på hur de ligger till i
ämnet svenska på utvecklingssamtalen. Lärarna kan ibland skriva hur eleven
ska bli bättre och ibland har lärare och elev enskilda samtal om elevernas läs-
och skrivutveckling.

I intervju med elever framkommer att läs- och skrivövningar ibland upplevs
som för lätta för flera elever. Lärarna berättar att det är ett ständigt problem att
hinna med och utmana elever som har lätt för sig och arbetar snabbt. Lärarna
uppger i intervju att mycket tid går till att stötta de elever som har svårast att
nå målen med utbildningen. I enkätsvaret till Skolinspektionen anger drygt var
femte elev att "*min lärare i svenska ger mig för lätta arbetsuppgifter*".

I intervju med elever framkommer att så gott som alla elever tycker att det är
viktigt att kunna läsa och skriva och motiverar också varför de tycker det.
Framförallt hänvisas till att det är nödvändigt för att läsa vidare och för att få
ett arbete och att klara sig på gymnasiet. Det är inte lika självklart för alla inter-
vjuede elever att de tycker det är roligt eller intressant. Eleverna menar att det

¹⁵ Skolverket (2012). *PIRLS 2011 – Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*. Stock-
holm.

¹⁶ Diagnostiskt material för analys av läs- och skrivförmåga

ofta är roligt om de får ha ett inflytande över vad de ska läsa och skriva, det vill säga att det beror på vad de läser och skriver. Även om en majoritet av eleverna på skolan anser att läraren *"Är bra på att göra skolarbetet intressant"*, så anser ca 30 procent av eleverna som svarade på Skolinspektionens enkät att så inte är fallet. I intervju med rektor framkommer att man följer upp elevernas kunskapsutveckling men inte specifikt om elevernas intresse för att läsa och skriva ökar som ett resultat av undervisningen.

Av granskningens elevenkät och i intervjuer med elever framkommer att flertalet elever får ett ökat intresse för att läsa och skriva genom undervisningen i ämnet svenska. Det finns också elever som uppger att deras intresse för att läsa och skriva inte ökar som ett resultat av undervisningen. Eleverna förefaller mer intresserade av att läsa än att skriva. Enkätsvaren indikerar att nästa var tredje elev inte får ett ökat skrivintresse som ett resultat av undervisningen i ämnet svenska. Lärarna menar att man pratar om elevernas intresse för att läsa och skriva på utvecklingssamtalen men att det inte sker systematiskt i klassen utan mer individuellt med varje elev.

Under de fem observerade lektionerna har Skolinspektionen inte sett att läraren gjort någon ansats att tillsammans med eleverna utvärdera undervisningen. Lärarna frågar till exempel inte vad eleverna lärt sig i undervisningen, om det varit intressant och utvecklande, eller om det var för lätt eller för svårt. I intervju med eleverna framkommer att lärare någon gång ibland, efter en lektion eller under ett utvecklingssamtal, kan fråga om det är kul eller tråkigt eller vad som kan ändras för att göra undervisningen roligare och intressantare för eleverna. Några elever kan inte erinra sig om läraren frågar om vad de tycker om undervisningen medan andra är ganska klara på att det aldrig sker. Enkätsvaren från eleverna indikerar att nästan hälften av eleverna anser att deras lärare inte frågar dem vad de tycker om undervisningen i svenska. I intervju med lärare framkommer att man ibland utvärderar undervisningen i ämnet svenska tillsammans med eleverna. Bland annat ges exempel på olika sätt att göra detta, bland annat "exit-ticket".

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att undervisningen i svenska i ganska låg grad utmanar och vidgar elevernas intresse för läsning och skrivning. Trots att nästan alla elever anser att det är viktigt med att läsa och skriva uttrycker många elever att undervisningen inte ökar deras intresse. Många elever anser att de ibland får för lätta uppgifter. Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka vikten av att lärarna som en del av utvecklingen av undervisningen i större utsträckning engagerar eleverna i utvärderingen av läs- och skrivundervisningen och kontinuerligt följer upp om elevernas intresse ökar. Detta eftersom elevers intresse är en identifierad framgångsfaktor för god läs-utveckling.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att granska om eleverna får en undervisning inom ämnena svenska/svenska som andraspråk som engagerar, motiverar och vidgar deras intresse för läsning och skrivning samt utvecklar deras läs- och skrivstrategier, så att tilltron till och utvecklingen av den egna språkliga och kommunikativa förmågan stärks. Projektets övergripande frågeställningar är:

- Får eleverna lära sig läs- och skrivstrategier för att utveckla sin läs- och skrivförmåga?
- Får eleverna ett aktivt stöd i läs- och skrivundervisningen?

Metod och material

Granskningen av undervisningen i svenska i årskurserna 4-6 innebär att inspektörerna samlar in skriftlig dokumentation samt besöker skolorna, observerar undervisningen, intervjuar lärare, rektor och elever. Skolinspektionen har också genomfört en elevenkät vid samtliga skolor som ingår i granskningen.

All information analyseras sedan för varje enskild skola och sammanställs och redovisas i ett beslut för skolan och i denna rapport.